

Italië 2023

Gargano en Majella

Kampverslag KNNV-Kamp KO1

Gargano en Majella

20 april t/m 4 mei 2023

Foto op voorpagina: purperorchis op de camping in Majella. Beeld Tineke Schwab-Vos

Met bijdragen van:

Luc De Cleene

Bert van Jaarsveld

Jan de Jong

Frans Duijm

Geert Jan Herder

Saskia Bantjes

Maarten Costerus

Foto's:

Tineke Schwab-Vos

Luc de Cleene

Maarten Costerus

Voorzitter: Yolande Holthuijzen

Alle deelnemers:

Ryoko Appelboom, Saskia Bantjes, Volkert Bakker, Marja Bakker, Jacques Bogaarts, Jan Buijs, Luc De Cleene, Maarten Costerus, Frans Duijm, Sicco Ens, Geert-Jan Herder, Yolande Holthuijzen, Inge Van Iterson, Bert van Jaarsveld, Jan de Jong, Ingrid Martin, Nelleke Remerie, Franke Remerie, Lynne van Rhijn, Frans van Rhijn, Dorine Rogiers, Rudolf Schwab, Tineke Schwab-Vos, Jan van der Sluis, Peter Venema en Marijke Vos.

Frans en Jolande. Beeld Tineke Schwab

Voorwoord

Maarten Costerus

De rijkdom aan planten en orchideeën in de Italiaanse nationale parken Gargano en Majella is overweldigend. Vooral in Gargano, de eerste week van de KNNV-reis (20 tot 27 april), kwamen plantenliefhebbers ogen te kort. Zogeheten garrigues, kalkgraslanden met lage vegetatie, stonden vol met zonneroosjes, vlas en orchideeën.

Onder de bezielende leiding van de Belgische botanist Luc De Cleene kregen vooral orchideeën veel aandacht. Deze fotogenieke planten stonden er dan ook uitbundig veel en mooi in bloei. Vooral *Ophrys sicula*, een kleine soort met gele bloemen, was rijk vertegenwoordigd. Ook de *Orchis italica* (Italiaanse orchis) trof de groep op diverse plekken aan, onder meer in wegbermen.

Terwijl de flora in Gargano volop in bloei stond, deed Majella, waar we de tweede week waren (28 april tot 4 mei) enigszins winters aan. Door de hoge ligging -de camping ligt op zo'n 900 meter boven zeeniveau- zijn de temperaturen aanzienlijk lager en ontwikkelen planten zich minder snel dan in het mediterrane Gargano.

Toch hoefden plantenliefhebbers niet te klagen. Tijdens bergwandelingen waren op meerdere plekken stengellose sleutelbloemen te zien, net als leverbloempje en -op een enkele plek- gentianen. In de lagergelegen delen stond esparcette uitbundig te bloeien.

Qua vogels was er ook van alles te beleven in Gargano en Majella. Over de camping in Gargano vlogen vrijwel dagelijks groepen bijeneters. De hop was vaste gast. Hij liet zich elke ochtend horen en af en toe zien. Een enkele keer vlogen zwarte ibissen langs de camping.

In het gebied rondom de camping in Gargano waren de kleine zwartkop, cirlgors en baardgrasmus te zien en te horen. Daarvoor was wel enige inspanning nodig, want deze zuidelijke specialiteiten lieten zich weinig zien en riepen slechts zo nu en dan.

In het gebergte van Majella lieten vogels veel meer van zich horen. Vooral 's ochtends, bij het ontwaken in de tent, was het een feest. Dan zongen en riepen tal van vogels, zoals de draaihals, hop, zomertortel, boomleeuwerik en bergfluitier.

Vlinderliefhebbers moesten tijdens de tweeweekse reis meer moeite doen om aan hun trekken te komen. In Gargano waren de zuidelijke aardbeivlinder en de argusvlinder talrijk aanwezig. Mooie vondst was de cleopatra. In Majella was het door de kou flink zoeken naar de gevleugelde insecten. Leuk was de zuidelijke pijpbloemvlinder, die zich van dichtbij liet fotograferen, en het bloemenblauwtje.

De laatste paar dagen waren regenachtig. Enkele deelnemers gingen voortijdig naar huis. Anderen vermaakten zich in de recreatieruimte van de camping in Majella. Sommigen hielden zich bezig met het determineren van planten, aan de hand van foto's en een aantal veldgidsen.

Bijzonder in Majella waren de vondst van pootafdrukken van een beer en de uitwerpselen van een wolf. Ook was er 's avonds tegen twaalf uur een soort wolvengehuil te horen, maar er bestond discussie over de vraag of dit van een wolf of een hond afkomstig was.

Inhoud

Voorwoord	3
Zoogdieren	5
Reptielen en amfibieën	5
Weekdieren	5
Vogels.....	6
Vlinders	9
Overige insecten en geleedpotigen	11
Mossen en korstmossen	12
Planten	13
Sfeerverslagen	26

We steken de koppen bij elkaar voor het dagelijkse overleg, hier op de camping in Gargano. Beeld Tineke Schwab

Zoogdieren

Soort	Opmerking
Gewone Bosmuis	
Italiaanse Wolf	Uitwerpselen en mogelijk gehuil
Wild Zwijn	Sporen
Europese Mol	
Marsicaanse bruine beer	Prenten
Vos	

Reptielen en amfibieën

Soort
Muurhagedis
Ruïnehagedis
Bruine kikker

Weekdieren

Soort
Geknobbelde hartschelp
Gewone marmerschelp
Grote strandschelp
Mossel

Ruïnehagedis. Beeld Maarten Costerus

Vogels

Bert van Jaarsveld

Gargano		Majella
Alpengierzwaluw		Bergfluits
Bijeneter		Bijeneter
Boerenzwaluw		Boerenzwaluw
Bonte Kraai		Bonte Kraai
Boomkruiper		Boomklever
Boomleeuwerik		Boomkruiper
Boomvalk		Boomleeuwerik
Bruine Kiekendief		Boomvalk
Buizerd		Braamsluiper
Cetti's Zanger		Buizerd
Cirlgors		Cirlgors
Dodaars		Draaihals
Ekster		Dwergooruil
Europese Kanarie		Fitis
Fuut		Geelgors
Gaai		Gekraagde Roodstaart
Geelpootmeeuw		Gierzwaluw
Gele Kwikstaart		Glanskop
Gierzwaluw		Goudhaan
Graszanger		Grasmus
Groene Specht		Grauwe Gors
Hop		Grauwe Kiekendief
Houtduif		Grauwe Klauwier
Huismus		Groene Specht
Kauw		Grote Lijster
Kleine Strandloper		Houtduif
Kleine Zilverreiger		Huismus
Kleine Zwartkop		Huiszwaluw
Koekoek		Italiaanse Mus
Koolmees		Kauw
Kuifaalscholver		Koekoek
Lepelaar		Koolmees
Meerkoet		Merel
Merel		Nachtegaal
Nachtegaal		Pimpelmees
Oeverloper		Putter

Gargano		Majella
Orpheusgrasmus		Raaf
Purperreiger		Rode Wouw
Putter		Roodborst
Raaf		Roodborsttapuit
Roodborst		Rotswaluw
Scopoli's Pijlstormvogel		Slangenarend
Sperwer		Spreeuw
Staartmees		Steenuil
Tafeleend		Tjiftjaf
Tapuit		Turkse Tortel
Torenavalk		Vink
Turkse Tortel		Vuurgoudhaan
Vale Gierwaluw		Watersnip
Veldleeuwerik		Winterkoning
Vink		Witte Kwikstaart
Wespendief		Zomertortel
Wielewaal		Zwarte Mees
Wilde Eend		Zwarte Roodstaart
Witte Kwikstaart		Zwarte Wouw
Zwarte Ooievaar		Zwartkop
Zwartkop		

Geelpootmeeuw. Beeld Tineke Schwab

Scopoli's pijlstormvogel. Beeld Tineke Schwab

Hop. Beeld Maarten Costerus

Vlinders

Franke Remerie

Vanwege kou en nattigheid geen grote aantallen vlinders gezien. Niet in soorten, noch in aantallen. Cleopatra was een mooi waarneming, maar soort is algemeen in deze regio. Eerst de soorten van Gargano.

Gargano	Opmerking
Aambeeldspikkeldikkopje	
Zuidelijke aardbeidvlinder	
Adonisblauwtje	
Argusvlinder	
Atalanta	
Bont zandoogje	
Boomblauwtje	
Bretons spikkeldikkopje	
Bruin blauwtje	
Citroenvlinder	
Cleopatra	
Distelvlinder	
Groentje	
Groot koolwitje	
Hooibeestje	
Icarusblauwtje	
Kaasjeskruiddikkopje	
Klein geaderd witje	
Klein koolwitje	
Kleine vuurvlinder	
Koninginnenpage	
Koningspage	
Oranje luzernevlinder	
Oranjetipje	
Rood spikkeldikkopje	
Zuidelijke luzernevlinder	
Gele luzernevlinder	*
Oostelijk marmerswitje	*
Tweekleurige parelmoervlinder	* Rups

Adonisblauwtje. Beeld Maarten Costerus

Zuidelijke aardbeidvlinder. Beeld Maarten Costerus

*Door Maarten toegevoegd

Tweede week was qua weer nog slechter voor vlinders. Enkele zonnige dagdelen uitgezonderd. Enkele mooie waarnemingen: zuidelijke pijpbloemvlinder (verstild door de kou, maar daardoor goed te fotograferen), een prachtig vers bloemenblauwtje en de kleine parelmoervlinder. Die laatste was de enige waarneming van een parelmoervlinder tijdens deze 14 dagen in Italië.

Dit zijn de soorten van de regio Majella.

Majella
Zuidelijke aardbeivlinder
Argusvlinder
Atalanta
Bloemenblauwtje
Bont zandogje
Boswitje
Bretons spikkeldikkopje
Bruin dikkopje
Citroenvlinder
Distelvlinder
Hooibeestje
Icarusblauwtje*
Klein gaderd witje
Klein koolwitje
Kleine parelmoervlinder
Koninginnepage
Koningspage
Oranje luzernevlinder
Oranjetipje
Wedewitje
Zuidelijke pijpbloemvlinder

Bloemenblauwtje (helemaal boven) en icarusblauwtje. Beeld Maarten Costerus

Overige insecten en geleedpotigen

Maarten Costerus

Gargano/Majella
Smaragdlangsprietmot
Zuidelijke keizerlibel
Kerstbalgalwesp
Gamma-uil
Bassaniodes bufo
Capnodis cariosas
Vlekkenteek
Rozenmosgalwesp
Veldkrekel
Heliomata glarearia
Hister quadrimaculatus
Vlinderhaft
Kolibrievlinder
Metaphalangium cirтанum
Odiellus spinosus
Rouwende gouden tor
Bramensprinkhaan
Purperuiltje
Nachtpauwoog
Donkere aaskever

Gal van de kerstbalgalwesp, een zuidelijke soort. Beeld Maarten Costerus

Mossen en korstmossen

Maarten Costerus

Eerst de soorten in Gargano.

Gargano
Groot touwtjesmos
Gewoon dikkopmos
Zomersneeuw
Gevorkt heidestaartje
Groot klokhoedje
Eikenmos
Helmroestmos
Eierdooiermos
Gewoon zijdemos
Longenmos
Glanzend Schildmos
Glad kringmos
Groot kringmos
Blauwgrijs steenschildmos
Zwart leermos
Gewoon speldenkussentje
Gestippeld lichtvlekje
Gerimpeld boogsterrenmos
Gewoon schijfjesmos
Melig takmos
Muurzwelmos
Groot Duinsterretje
Struikmos
Kalkblaaskorst
Viltig kronkelbladmos
Baardmos onbekend
Platte citroenkorst
Oranje dooiermos

Dan de soorten in Majella.

Majella
Wimpermos
Kammos
Groot klokhoedje
Gewoon zijdemos
Muurschotelkorst
Gesteelde haarmuts
Groot leermos

Longenmos, eierdooiermos en sparrenmos (van boven naar onder). Beeld Maarten Costerus

Beekstaartjesmos
Olijfschildmos
Purper geweimos
Groot takmos
Gewoon landkaartmos
Rood dooiermos
Sparrenmos

Planten

Luc, Saskia en Maarten

Eerst de soorten in Gargano, gegroepeerd per familie.

Gargano	
Pteridaceae	Echt venushaar
Polypodiaceae	Smalle stekelvaren
	Stijve naaldvaren
Aspleniaceae	Schubvaren
	Asplenium onopteris
	Tongvaren
	Steenbreekvaren
Dennstaedtiaceae	Adelaarsvaren
Cupressaceae	Jeneverbes
Ranunculaceae	Blauwe anemoon
	Steranemoon
	Scherpe boterbloem
	Ranunculus millefolius
	Juffertje-in-het-groen
Papaveraceae	Holwortel
	Rankende duivenkervel
Moraceae	Vijgenboom
Urticaceae	Klein glaskruid
	Groot glaskruid
Fagaceae	Beuk
	Moseik
	Steenek
Aizoaceae	Hottentotvijg
Cactaceae	Vijgcactus
Amaranthaceae	Stekend loogkruid
Caryophyllaceae	Rotsanjer
	Behaard breukkruid
	Slanke mantelanjer
	Silene colorata
	Italiaanse silene
	Nachtsilene

	Watermuur
	Grote muur
	Petrorhagia dubia
Paeoniaceae	Pioenroos
Malvaceae	Winterlinde
Cistaceae	Cistus creticus
	Cistus salviifolius
	Wit zonneroosje
	Helianthemum ledifolium
	Geel zonneroosje
Violaceae	Donkersporig bosviooltje
Brassicaceae	Aethionema saxatile
	Bergschildzaad
	Arabis alpina
	Randjesbloem
	Ruige scheefkelk
	Arabis verna
	Kleine aubrietia
	Biscutella didyma
	Zeeraket
	Kalkraket
	Bolletjeskers
	Cardamine graeca
	Wede
	Zilverschildzaad
	Doorgroeide boerenkers
	Behaarde mosterd
Resedaceae	Witte reseda
	Wilde reseda
	Kleine reseda
Ericaceae	Erica arborea
Primulaceae	Rood guichelheil
	Cyclamen repandum
Crassulaceae	Petrosedum sediforme
	Wit vetkruid
	Omgebogen vetkruid
	Sedum cespitosum
	Muurnavel
Saxifragaceae	Knolsteenbreek
	Kandelaartje
Rosaceae	Aremonia agrimonoides
	Eenstijlige meidoorn
	Rechte ganzerik
	Vijfvingerkruid
	Kleine pimpernel
Fabaceae	Wondklaver

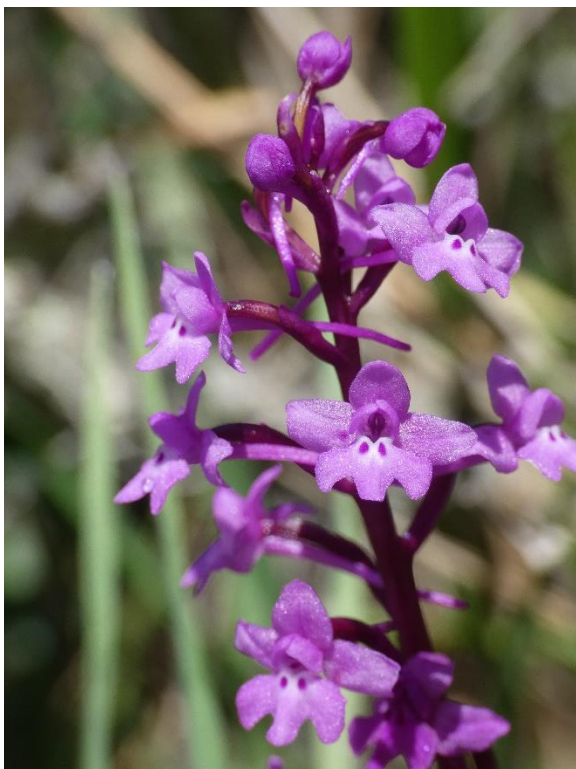
	Hokjespeul
	<i>Astragalus hamosus</i>
	<i>Astragalus pelecinus</i>
	<i>Astragalus sesameus</i>
	Pekklaver
	Schorpioenkroonkruid
	Paardenhoefklaver
	Struikpaardenhoefklaver
	<i>Hippocrepis multisiliquosa</i>
	Naakte lathyrus
	<i>Lathyrus cicera</i>
	<i>Lathyrus clymenum</i>
	<i>Lathyrus setifolius</i>
	Cirkelrupsklaver
	Ruige rupsklaver
	<i>Medicago truncatula</i>
	Esparcette
	Geel vogelpootje
	Erwt
	Spaanse brem
	Sterklaver
	Onderaardse klaver
	Grote wikke
	Ringelwikke
	<i>Vicia melanops</i>
	Voederwikke
	Vergeten wikke
	Bonte wikke
	Graslathyrus
	<i>Lotus edulis</i>
	Kanarieklaver
	Gevlekte rupsklaver
	Tripodion
Thymelaeaceae	Zwart peperboompje
Aquifoliaceae	Hulst
Euphorbiaceae	Amandelwolfsmelk
	Vroege wolfsmelk
	Cipreswolfsmelk
	Blauwgroene wolfsmelk
	<i>Euphorbia spinosa</i>
	Bosbingelkruid
	Boomwolfsmelk
	Tuinbingelkruid
Rhamnaceae	<i>Rhamnus alaternus</i>
Linaceae	Geelhartje
	<i>Linum narbonense</i>

Polygalaceae	Gewone vleugeltjesbloem
Sapindaceae	Spaanse aak
	Gewone esdoorn
Anacardiaceae	Pistacia lentiscus
Rutaceae	Winterwijnruit
Oxalidaceae	Kaapse klaverzuring
Geraniaceae	Malvereigersbek
	Glanzige ooievaarsbek
	Bloedooievaarsbek
Araliaceae	Klimop
Apiaceae	Fluitenkruid
	Kruisdistel
	Tonderkervel
	Venkel
	Bergvenkel
	Heelkruid
	Naaldenkervel
	Tordylium apulum
	Kranskarwij
Gentianaceae	Zomerbitterling
	Centaurium maritimum
	Slank duizendguldenkruid
Solanaceae	Geel bilzekruid
	Bilzekruid
	Solanum linnaeanum
Convolvulaceae	Convolvulus althaeoides
Boraginaceae	Alkanna tinctoria
	Bernagie
	Blauw parelzaad
	Echium italicum
	Slangenkruid
	Bosvergeet-mij-nietje
	Smal longkruid
	Kretenzische hondstong
	Weegbreeslangenkruid
Lamiaceae	Akkerzenegroen
	Betonie
	Kleine steentijm
	Lamium bifidum
	Lamium garganicum
	Gevlekte dovenetel
	Micromeria graeca
	Prasium majus
	Salvia argentea
	Kleinbloemige salie
	Sideritis romana

	Echte gamander
	Teucrium fruticans
Plantaginaceae	Grote leeuwenbek
	Muurleeuwenbek
	Digitalis ferruginea
	Kogelbloem
	Linaria pelisseriana
	Akkerleeuwenbek
	Vlozaad
	Zandweegbree
	Plantago bellardii
	Hazenpootweegbree
	Plantago serraria
	Klimopereprijs
	Schijnklimopereprijs
Orobanchaceae	Parentucellia latifolia
	Mediterraan lijnzaad
Campanulaceae	Campanula erinus
Rubiaceae	Kruisbladwalstro
	Straatwalstro
	Lievevrouwebedstro
	Rubia peregrina
	Blauw walstro
	Valantia muralis
Caprifoliaceae	Spoorbloem
	Valeriana tuberosa
	Gewone veldsla
Asteraceae	Gele kamille
	Aknergoudsbloem
	Knikkende distel
	Driedistel
	Crepis rubra
	Vleugelstreepzaad
	Kale voorjaarszonnebloem
	Zeealant
	Ruige leeuwentand
	Pallenis spinosa
	Scorzonera villosa
	Mariadistel
	Urospermum dalechampii
	Kalketrip
	Gekroonde ganzenbloem
Poaceae	Aegilops geniculata
	Groot trilgras
	Stijf hardgras
	Hazenstaart

	Poa bulbosa var. vivipara
	Laksteeltje
Araceae	Italiaanse aronskelk
	Gevlekte aronskelk
Liliaceae	Muisdoorn
Asparagaceae	Asparagus acutifolius
	Kuifhyacint
	Muscari neglectum
	Ornithogalum collinum
	Gewone salomonszegel
	Stekelige muizendoorn
Asphodelaceae	Asphodeline
	Asphodelus albus
	Asphodelus ramosus
	Affodil
Amaryllidaceae	Witte narcis
Alliaceae	Allium neapolitanum
	Hangend look
	Allium subhirsutum
	Daslook
Iridaceae	Gladiolus italicus
	Blauwe lis
	Iris lutescens
	Iris pseudopumila
Smilacaceae	Struikwinde
Orchidaceae	Paarse asperge-orchis
	Hondskruid
	Bleek bosvogeltje
	Wit bosvogeltje
	Vleeskleurige orchis
	Romeinse orchis
	Vlierorchis
	Brede wespenorchis
	Bokkenorchis
	Reuzenorchis
	Paarse aspergeorchis
	Grote keverorchis
	Hommelorchis
	Ophrys apulica x O. neglecta
	Vroege spinnenorchis
	Zadelophrys
	Ophrys bertolonii x Ophrys ???
	Ophrys bertoloniiformis
	Ophrys bertoloniiformis x O. neglecta
	Gebilde ophrys
	Weidehommelophrys

	Spinnenorchis
	Hommelorchis
	Ophrys fuciflora x O. neglecta
	Spinnenorchis
	Ophrys incubacea x O. bertolonii
	Ophrys incubacea x O. passionis var. garganica
	Wolzweverorchis
	Hommelorchis
	Spinnenorchis
	Spinnenorchis
	Gele ophrys
	Ophrys promontorii
	Gele ophrys
	Spinnenorchis
	Spinnenorchis
	Poppenorchis
	Orchis anthropophora x O. italica
	Nonnetjesorchis
	Italiaanse orchis
	Harlekijn
	Orchis morio x O. papilionacea
	Mannetjesorchis
	Vlinderorchis
	Gele karstorchis
	Harlekijn
	Stippelorchis
	Purperorchis
	Vierpuntjesorchis
	Drietandorchis
	Aangebrande orchis
	Lange tongorchis
	Gewone tongorchis
	Kleine tongorchis
	Lange tongorchis
	Lange tongorchis

Harlekijn, vierpuntjesorchis en *Orchis anthropophora* x *O. italica* (boven, links en rechts). Beeld Maarten Costerus

Dan de soorten die we in Majella hebben gevonden.

Majella	
Equisetaceae	Reuzenpaardenstaart
Pteridaceae	Echt venushaar
Polypodiaceae	Eikvaren
Aspleniaceae	Schubvaren
	Muurvaren
	Steenbreekvaren
Dennstaedtiaceae	Adelaarsvaren
Cupressaceae	Jeneverbes
Aristolochiaceae	Aristolochia paucinervis
Ranunculaceae	Gele monnikskap
	Gele anemoon
	Bosrank
	Winterakoniet
	Gewoon speenkruid
	Stinkend nieskruid
	Leverbloempje
	Knolboterbloem
	Ranunculus millefolius
	Ranunculus monspeliacus
Papaveraceae	Holwortel
	Gele helmbloem
Ulmaceae	Iep
Moraceae	Vijg
Betulaceae	Hazelaar
Amaranthaceae	Brave hendrik
Caryophyllaceae	Viltige hoornbloem
	Vogelmuur
	Dagkoekoeksbloem
	Nachtsilene
Violaceae	Akkerviooltje
	Maarts viooltje
	Donkersporig bosviooltje
Brassicaceae	Bleek schildzaad
	Ruige scheefkelk
	Torenscheefkelk
	Bitter barbarakruid
	Diploaxis eruroides
	Dwergkers
	Veldkruidkers
	Tuinjudaspenning
	Myagrum
	Doorgroeide boerenkers
	Thlaspi alliaceum
	Stijve steenraket

Primulaceae	Cyclamen repandum
	Stengelloze sleutelbloem
Crassulaceae	Muurpeper
	Wit vetkruid
	Dik vetkruid
	Tripmadam
	Zacht vetkruid
	Beklierd huislook
	Muurnavel
Saxifragaceae	Saxifraga callosa
	Knolsteenbreek
	Saxifraga paniculata
	Kandelaartje
Rosaceae	Fraaie vrouwenmantel
	Aremonia agrimonoides
	Tweestijlige meidoorn
	Moerasspirea
	Potentilla micrantha
	Voorjaarsganzerik
	Kleine pimpernel
	Sleedoorn
	Peer
	Bosaardbei
Fabaceae	Wondklaver
	Astragalus depressus
	Hokjespeul
	Astragalus monspessulanus
	Schorpioenkroonkruid
	Paardenhoefklaver
	Lathyrus cicera
	Voorjaarslathyrus
	Esparcette
	Spaanse brem
	Sulla coronaria
	Kleine klaver
	Heggenwikke
	Struikpaardenhoefklaver
	Onobrychis montana
Thymelaeaceae	Rood peperboompje
Cornaceae	Gele kornoelje
Celastraceae	Wilde kardinaalsmuts
Euphorbiaceae	Blauwgroene wolfsmelk
	Kroontjeskruid
Linaceae	Linum narbonense
Polygalaceae	Gewone vleugeltjesbloem
Geraniaceae	Slipbladige ooievaarsbek

	Bermooievaarsbek
	Gewone reigersbek
Apiaceae	Astrantia spec.
	Opopanax chironium
	Heelkruid
	Naaldenkervel
Gentianaceae	Gele gentiaan
	Gentiana verna
Boraginaceae	Veldhondstong
	Ruw parelzaad
	Gevlekt longkruid
	Pulmonaria vallsarsae
	Solenanthis apenninus
	Grote wasbloem
Lamiaceae	Kruipend zenegroen
	Lamium bifidum
	Gevlekte dovenetel
	Paarse dovenetel
	Wilde marjolein
	Kleinbloemige salie
	Echte gamander
	Grote tijm
	Lamium garganicum
Plantaginaceae	Ruige weegbree
	Beekpunge
	Grote ereprijs
Scrophulariaceae	Voorjaarshelmkruid
Orobanchaceae	Pedicularis comosa
	Kleine ratelaar
Rubiaceae	Kruisbladwalstro
	Blauw walstro
Caprifoliaceae	Spoorbloem
	Grote kaardenbol
	Lonicera implexa
	Duifkruid
Asteraceae	Gele kamille
	Driedistel
	Aarddistel
	Wollige distel
	Kogeldistel spec.
	Muizenoor
	Mariadistel
	Gekroesde melkdistel
	Paarse morgenster
	Klein hoefblad
Cyperaceae	Voorjaarszegge

	Zeegroene zegge
Poaceae	Geknikte vossenstaart
	Knolbeemdgras
	Blauwgras
Araceae	Gevlekte aronskelk
Liliaceae	Akkergeelster
Iridaceae	Bonte krokus
	Blauwe lis
Asparagaceae	Bellevalia romana
	Muscari neglectum
	Gewone vogelmelk
	Vroege sterhyacint
Amaryllidaceae	Narcis spec.
Alliaceae	Daslook
Orchidaceae	Bleek bosvogeltje
	Vleeskleurige orchis
	Vlierorchis
	Grote keverorchis
	Vroege spinnenorchis
	Spinnenorchis
	Spinnenorchis
	Ophrys promontorii
	Spinnenorchis
	Mannetjesorchis
	Gele karstorchis
	Stippelorchis
	Purperorchis
	Gewone tongorchis

Gentiana verna. Beeld Maarten Costerus

Solenanthus apenninus, gele anemoon en bleek schildzaad. Beeld Maarten Costerus

Sfeerverslagen

Jan de Jong

Kamp: Gargano

Excursiegebied: Monte San Angelo

Datum: 21-04-2023

Aantal deelnemers: 10

Excursieleider: n.b.

Excursieduur: 1 dag

Vervoer: auto

Onderwerp: planten, vogels, insecten

Waardering: 6

Route van kamp naar excursiegebied: Parkeren bij P langs S52 (41.820, 16.030)

Sfeerverslag:

De wandeling was zwaar en er groeiden geen orchideeën. We bekeken planten, vogels en mossen. Vooral voor mossen was het vochtige bos erg mooi. Er stond veel zwart peperboompje en op een paar bomen groeide het longenmos, een opvallend grote soort korstmos.

Vochtig bos in Monte San Angelo. Beeld Tineke Schwab

Kamp: Gargano

Excursiegebied: Orchideeëntocht

Datum: 22-04-2023

Aantal deelnemers: 16

Excursieleider: Geert Jan Herder

Excursieduur: 1 dag

Vervoer: auto

Onderwerp: planten, vogels, insecten

Waardering:

Route van kamp naar excursiegebied:

Het eerste doel was een hooggelegen weide. Eerst de SS528 naar Monte st. Angelo en naar Gico Gargano voor orchideeën.

Bij bezoekerscentrum eerst zuidwaards tot aan Rigna Nese.

Later noordwaarts richting Vico del Gargano. Bij een picknickplaats Limitoni zagen we veel wilde cyclamen.

Sfeerverslag:

Op de terugweg (Strada Provinciale del Madrione) kwamen we langs een bezoekerscentrum dat deze zaterdag open bleek te zijn. Daar verkochten ze orchideeënboeken en er was een tentoonstelling van opgezette dieren en archeologische vondsten. Alles bij elkaar hebben we die dag 85km gereden.

Met name het eerste gebied (Mass. A. Rignanese) was prachtig, er stonden veel bloeiende blauwe orchissen en narcissen. Daar splitsten we op in kleine groepen om de orchideeën te fotograferen en te determineren.

Daarna op zoek naar een andere orchideeënplek, maar daar konden we nergens de auto's parkeren.

Uiteindelijk een parkeerplaats gevonden en daar vooral veel wilde cyclamen gezien en wat bosvogeltjes.

Cyclamen. Beeld Tineke Schwab

Kamp: Gargano

Excursiegebied: Tremuti/S. Nicola en S. Domini

Datum: 23-04-2023

Excursieleider: Jacques Bogaarts

Excursieduur: 1 dag

Vervoer: boot

Route van kamp naar excursiegebied: Met de boot voeren we vanuit Vieste naar Tremiti. De overtocht duurde ongeveer twee uur. Onderweg zagen we pijlstormvogels, die mooi te zien waren. Bij aankomst splitsten we in een groep voor San Nicola en voor San Domini. San Nicola heeft een mooi plateau waar nogal wat planten te zien zijn. Het was een prima plek om de dag door te brengen. San Domino heeft een even rijke flora.

Beeld Tineke Schwab

Kamp: Gargano/Majella

Excursiegebied: Baia di san Nicola, wandeling 3 uit boekje Apulien – Baliskate Rother Wandelführer.

Datum: 24-04-2023

Aantal deelnemers: 6

Excursieleider: -

Excursieduur: driekwart dag

Vervoer: auto

Onderwerp: planten, vogels, insecten

Waardering: 7

Route van kamp naar excursiegebied: richting Vieste, SP52, naar rechts de SP52bis, eind van deze weg SS89, 4^e rechts. Je komt op de SP52. Geparkeerd bij appartementi Serena.

Sfeerverslag: Prettig was dat het beginpunt van de route niet zo ver weg was. We parkeerden de auto naast een woning, wat ons redelijk veilig leek. We waren bang voor een inbraak, daarom lieten we de auto leeg achter.

We liepen eerst over een strandje, waar vrijwel geen schelpen waren en ook weinig vogels.

Bij de tennisbaan vonden we een oud openstaand hek. Hierachter bevond zich een smal paadje dat ons zigzaggend naar boven bracht. Er waren steeds weer bloemen waarover we ons konden verbazen. De plantennamen konden we niet altijd achterhalen. Ook zagen we veel vlinders.

Het was een leuk wandelpad, goed onderhouden. Uiteindelijk belandden we bij een café, gerund door een Italiaanse dame van middelbare leeftijd die ons koffie presenteerde.

Donkere wolken verschenen. Naast het café lag een grote grot waar we in konden schuilen. Toen het begon te regenen, gingen wij terug naar de auto. Wij hebben de helft van de route gelopen, het was een aangename wandeling.

Kamp: Gargano

Excursiegebied: Spaggia di Vignanotica

Datum: 25-04-2023

Aantal deelnemers: 4

Excursieleider: Ingrid Martin

Excursieduur: ¾ dag

Vervoer: auto

Onderwerp: planten, vogels, insecten

Waardering: 8

Route van kamp naar excursiegebied: Wandeling nr. 6 uit Rother Wandelführer Apuliën. Naar Spiagga di Vignanotica.

Route ernaartoe per auto 30 km. Via de 52bis, 89, naar de SP53. In de bocht was een parkeermogelijkheid voor vier auto's. Daar was een makkelijk wandelpad (Sentiero Natura: Mergoli-Vignanotica).

Sfeerverslag: Heen en terug anderhalf uur lopen. Het was een mooie, makkelijke wandeling met ongeveer 170m hoogteverschil. Er waren prachtige uitzichten op zee en hoge klifrotsen.

Door thermiek zagen we verschillende roofvogels (bruine kiekendief en wespandief) en vijf zwarte ooievaars. We hoorden en zagen veel kleine vogels en een aantal planten langs het pad.

Er waren veel dennen en er was wat ondergroei. We kwamen langs een veldje met veel vlinders. Het eindpunt was een kiezelstrand met hoge kalksteenrotsen. Daarna keerden we via dezelfde route weer terug.

Kamp: Gargano

Excursiegebied: Santa Lucia

Datum: 25-04-2023

Aantal deelnemers: 11

Excursieleider: Franke Remerie

Vervoer: auto

Onderwerp: planten, vogels, insecten, vlinders

Waardering: 7,5

Route van kamp naar excursiegebied duurde ruim 10 minuten. Eerst was er een klein stukje kustweg, dan SP52bis, dan SS89 tot -na 9km vanaf de camping- een afslag naar noord waar in de bocht bij een huis het Santa Lucia-pad begon. Het pad liep geleidelijk omlaag door een landschap met heuvelachtige graslanden, min of meer begraasd, met struwelen.

Sfeerverslag: De graslanden waren bloemrijk en er vlogen wat vlinders. Verderop ging het pas door het bos met hier en daar een open pleintje.

We zagen tamelijk weinig vogels, maar wel veel interessante bloemen.

Beneden, bij de kustweg SP52 aangekomen, marcheerden we in drie kwartier naar de camping. Langs de weg zagen we nog wat interessante planten.

Kamp: Gargano

Excursiegebied: Lago di Lèsina en Lago di Varano

Datum: 26-04-2023

Aantal deelnemers: 10

Excursieleider: Jan de Jong

Excursieduur: 4,5 uur

Vervoer: auto

Onderwerp: vogels

Waardering: 6,5

Route:

Vanaf de camping bezochten we eerst het verst gelegen meer. Dat was eenvoudig te vinden door de kust westwaarts te volgen. Dit is een saaie weg met weinig mogelijkheden om te stoppen vanwege continue bebouwing. Hier en daar konden we er wel in. Begonnen aan de oostkant van het verste meer (Lago di Lesina), naderden we vanaf de kust. Daar is een gebied met wetland, maar deze dag waren er opvallend weinig vogels.

Het andere meer (Lago di Varano) was een stuk rijker en variabelere aan vogels. Daar zochten we verschillende uitkijkpunten. Eén uitkijkpunt was alleen toegankelijk door over een afgesloten vlonder naar de kijkhut te lopen. We klauterden over het hek. Het had een idee kunnen zijn om vooraf een lokale boswachter in te lichten.

Sfeerverslag:

Vandaag reden de meest fanatieke vogelaars van de club met drie auto's naar twee meren langs de kust: Lago di Lesina en Lago di Varano. Bij het eerste meer waren er bar weinig vogels te zien. Met een groepsgenoot zagen we als achteropkomenden een groep lachsternen voorbijvliegen. Bij het tweede meer zagen we een groter arsenaal aan vogels. Steltkluten, twee dwergaalscholvers vlogen voorbij, een hop, bijeneters en buidelmezen. Wellicht is het voor de volgende excursie beter vroeger en langer bij deze meren te zijn en vooral bij Lago di Varano.

Kamp: Gargano

Excursiegebied: Mattinata

Datum: 26-04-2023

Aantal deelnemers: circa 10

Excursieleider: Giovanni, Italiaanse gids en orchideeënkenner

Excursieduur: 2,5 uur

Vervoer: auto

Onderwerp: orchideeën

Waardering: 7

Sfeerverslag:

Giovanni nam ons mee naar een aantal plekken die rijk zijn aan orchideeën. Op deze laatste dag voor vertrek naar Majella kwamen we nog een aantal soorten tegen die we niet eerder hadden gezien tijdens de reis. Zo zagen we op de eerste plek die we aandeden maar liefst vier soorten tongorchissen. Op een andere plek zagen we vierpuntjesorchis (*Orchis quadripunctata*) en drietandige orchis (*Orchis tridentata*). Ook heel bijzonder was een kruising tussen poppenorchis (*Orchis anthropophora*) en de Italiaanse orchis (*Orchis italica*).

De gids bezat een enorme kennis van de lokale orchideeënrijkdom. De soorten wist hij razendsnel op naam te brengen, zelfs kruisingen kostten hem geen moeite.

Jammer was wel dat hij alleen Italiaans sprak. Daardoor kostte het ons veel moeite om een vraag te stellen en een antwoord te krijgen. De gids kwam verder ook niet bijster vriendelijk over. Hij was heel zakelijk en maakte door naar zijn auto te lopen duidelijk dat we naar de volgende plek moesten gaan.

Saskia fungeert als tolk, hier in gesprek met orchideeënkenner Giovanni. Beeld Tineke Schwab

Kamp: Majella

Excursiegebied: 34 Pietranseri

Datum: 28-04-2023

Aantal deelnemers: ca. 20

Excursieleider: Walter

Excursieduur: 1 dag

Vervoer: auto

Onderwerp: planten, vogels, insecten, landschap

Waardering:

Route van kamp naar excursiegebied: lengte: 44 km enkele reis

Sfeerverslag: Na een beetje valse start (iemand wilde nog een broodje) volgde een kronkelige weg naar het startpunt, waar men op verschillende tijden arriveerde. Iemand deelde een formulier, we stelden gps in en gingen naar boven, want er waren ons 300 hoogtemeters beloofd. Dat begon al in het dorp zelf en de weg en de zuchten werden steeds zwaarder, de schoenen kleiiger.

Planten waren veelal nog in knop, maar er werd toch een redelijke lijst gemaakt. De groep bleef, ondanks plantengekruip, tamelijk compact, maar op weg naar het uitzichtpunt vielen we in stukken uiteen. Een groep ging via de aangegeven weg, een andere groep liep naar het uitzichtpunt voor een plaatje en veel subgroepjes voor planten en vogels. Hetgeen resulteerde in een grote groep die lunchte bij de OLV van de Sneeuw en contact had met de achterblijvers die daarna binnendruppelden, terwijl de doorloopgroep alweer verder wilde.

De laatst aangekomenen werd het brood de mond ingekeken en ondertussen vond er een vermakelijke, ietwat Babylonische spraakverwarring plaats betreffende de bestuurders en meerijders, al dan niet doorlopers. Uiteindelijk kwam het goed en vertrokken de groepen, een enkele achterblijver/-eter daargelaten.

Doorlopers zagen een prachtig landschap met scherpe karstpieken en veel stroompjes, planten en vogels.

Met bemodderde broekspijpen en wat knarsende knieën bereikten we het startpunt weer. Het was een prachtige tocht, pittig, maar met mooie waarnemingen. (Geert Jan)

Aanvulling Luc:

Hier konden we getuige zijn van een prachtvoorbeeld (het beste wat ik ooit al zag) van de theorie van de cyclische turnover van vegetaties.

Wat zien we: in een ecosysteem met grote grazers (hier paarden), mét de toppredatoren (beer en wolf) ontstaan bij overbegrazing grote oppervlakten gedomineerd door grassen en bijhorende bloeiende planten. In de successie (de natuurlijke opeenvolging van vegetaties) evolueert dit grasland geleidelijk aan naar ruigte, doornig struweel en uiteindelijk bos (in zijn diverse opeenvolgende fasen) als "eindpunt" in de successie. Dit is in het merendeel van West-Europa het geval.

Voor alle duidelijkheid: eindfase bos zal enkel plaatsvinden als de groeivoorwaarden (temperatuur, vochtgehalte, bodemsamenstelling, ...) dit toelaten. Als het te droog is voor bos, dan ontstaan er savanne, grasland, mediterrane droogtebestendige vegetatie met veel gestekelde en gedoornde planten (maquis, garrigue). Als het te nat is, dan krijgen we open water en overgangen via rietvegetatie en naar moerasbos. Is het te koud, bijvoorbeeld hoog in de bergen of het hoge noorden, dan krijg je geen of zeer spaarzame lage boomgroei (bos- en boomgrens in het hooggebergte).

Rood peperboompje beschermd door doornstruweel. Op de achtergrond stengelloze sleutelbloem. Beeld Maarten Costerus

In het grasland kiemen hier en daar doornige heesters zoals meidoorns en rozen. Grazers blijven daarvan weg, het worden grotere groepjes waarbinnen soorten die wél zouden afgevreten worden kiemen en doorgroeien, en volwassen worden. Zo ontstaan eilandjes van enkele bomen, omgeven met doornig struweel, afgewisseld met grote open grazige stukken.

Eenmaal volwassen zijn de hogere bomen bestand tegen vraat. Het doornig struweel is dikwijls minder langlevend en reeds verdwenen. De grote rijkdom van zulke opeenvolgende successiestadia is de aanwezigheid van grasland, doornig struweel in alle fasen van ontwikkeling, jonge, oudere en afstervende/dode bomen, en dit tegelijkertijd en op een grote oppervlakte (noodzakelijk voor deze ontwikkelingen).

Met andere woorden, er ontstaat een mozaïek van graslanden, struwelen en bomen, in de tijd voortdurend veranderend van plaats en samenstelling. Dit is een traag verlopend proces.

Dit betekent een grote soortenrijkdom, omdat elk stadium van de successie zijn kenmerkende soorten heeft. Dit is bijzonder opvallend bij vogelsoorten, waarvan de populatiedichtheid sterk gebonden is aan de successiefase waarin de vegetatie zich bevindt. Denk maar aan vogels van open grasland, open en gesloten bos en struweel.

Kamp: Italië

Excursiegebied: Majella, Montenerodomo

Datum: 28-04-2023

Aantal deelnemers: 5

Excursieleider: Franke Remerie

Excursieduur: ½ dag, 10-14u

Vervoer: auto

Onderwerp: planten, vogels, insecten

Waardering: 8

Route van kamp naar excursiegebied: Montenerodomo ligt op ca 10 kilometer vanaf Torricella. Zodra je in het dorp bent, parkeer je de auto aan de kant van de weg (parkeerplaatsen bij de huizen). Het pad ligt ca 100m verder aan je rechterhand. Wandeling is goed uitgezet, 7km. De wandeling eindigt aan de andere kant van het dorp. Niet zo eenvoudig om de auto terug te vinden zonder gps. Het is een beetje een vreemd dorp.

Sfeerverslag: Mooie wandeling met prachtige bergwanden vol met holwortel en een veld met cyclamen. Keverorchis was nog niet eerder gezien. Hoogtepunt voor de vlindersaars was het bloemenblauwtje. (Volkert)

Kamp: Majella

Excursiegebied: Palena

Datum: 29-04-2023

Aantal deelnemers: 7

Excursieduur: driekwart dag

Vervoer: auto

Onderwerp: planten, vogels, insecten

Waardering: 7

Route van kamp naar excursiegebied: de weg van Torricelli naar Palena, door Palena heen naar west, haarspeldenweg richting skigebied.

Bovenaan de haarspeldweg wandelden we op een brede asfaltweg zonder noemenswaardige stijging en verkeer. In de berm groeide plaatselijk veel harlekijnorchis (*O. morio*) en zeer veel gele karstorchis (*O. pauciflora*).

Sfeerverslag: Hier en daar vonden we kroontjeskruid en *Aristolochia paucinervis*, een pijpbloem. Een zuidelijke pijpbloemvlinder poseerde prachtig.

Na krap twee uur wandelen keerden we terug naar Palena om het infocentrum van het NP Majella te zoeken. Dit lukte niet direct en toen we het eindelijk hadden gevonden, bleek het dicht te zitten. Wel bezochten we het infocentrum over beren, waar we 1:50.000-kaarten van het NP meekregen.

Op de terugweg bezochten we de archeologische plek van Invanum. Ook daar was het bezoekerscentrum gesloten, maar de site was vrij toegankelijk. Indrukwekkende resten uit de tweede eeuw voor de jaartelling en uit 1200 jaren erna.

Na het bezoek begon het te regenen en keerden we terug naar de camping.

Kamp: Majella

Excursiegebied: Iuvanum Parco e Museo Archeologica

Datum: 29-04-2023

Aantal deelnemers: 5

Excursieleider: Jolande

Excursieduur: driekwart dag

Vervoer: de benenwagen

Onderwerp: planten, vogels

Waardering: 7

Route van kamp naar excursiegebied: vanaf de camping wandelden we via een bospaadje schuin ertegenover richting een historische plek. Tussendoor pauzeerden we bij het Monumento all'Apino d'Abruzzo. Vervolgens gingen we dezelfde weg terug.

Sfeerverslag: We hadden nog maar een paar honderd meter gelopen of het vogelfeest begon. Een rode wouw zweefde voorbij. Even later liet een draaihals zich zien, evenals een zomertortel. Vijftig hoogtemeters verder zagen we een slangenarend bidden. Onze aandacht voor deze arend moesten we verdelen met die voor twee grauwe kiekendieven. Verderop zagen we een grauwe gors. De lunchplek bij het Iuvanum Parco was ook niet saai: een nachtegaal zong het hoogste lied en twee grauwe klauwieren lieten zich goed zien. Intussen wemelde het van de koningspages, die we vaker zagen dan de koninginpage.

Qua planten was het ook de moeite waard. De harlekijn was zeer rijk aanwezig, slechts hier en daar afgewisseld door de purperorchis en de spinnenorchis. Langs de wegen groeide bleek schildzaad rijkelijk, evenals doorgroeide boerenkers en *Astragalus monspessulanus*, een vlinderbloemige met roze bloemetjes en paarbladige bladeren. Ook leuk was de *Bellevalia romana*, een soort blauwe druifjes met witte bloemen.

Terugblikkend merkte Bert op dat dit tot nu toe de meest geslaagde vogeltocht was. Voor de plantenliefhebbers was het iets minder spannend, maar toch ook interessant. (Maarten)

Grauwe klauwier bij het Iuvanum Museo e Parco Archeologico. Beeld Maarten Costerus

Kamp: Majella

Excursiegebied: Palena en Fora San Martino

Datum: 30-04-2023

Aantal deelnemers: 8

Excursieleider: Franke

Excursieduur: driekwart dag

Vervoer: auto

Onderwerp: planten

Waardering:

Route van kamp naar excursiegebied: via provinciale weg naar Palena. Daar zigzagroute (11 bochten) omhoog om de gele karstorchis te spotten. We kwamen in de mist op 1200m hoogte en besloten af te dalen naar Fora San Martino (23km verder, maar op 400/500m hoogte). Wandeling in het dorp beginnend.

Sfeerverslag: Bij de derde grootste pastafabriek van de wereld namen we een pad langs een rotshelling richting Capo de Macchie. Deze was erg steil omhoog: de weg ging zeker 20 procent omhoog. Na 100 tot 150m klimmen keerden we weer om. Er was geen uitzicht in verband met de mist. Ook was er steeds herrie van de pastafabriek.

Op de terugweg kwamen we via kleine weggetjes over de rivier (meest rechtstreekse weg naar camping). Onderweg zagen we veel mooie olijfgaarden met purperorchissen/bleek bosvogeltje/aspergeorchis/Italiaanse gladiool. Jammer van de bewolking en de lage temperatuur.

Gele karstorchis. Beeld Luc De Cleene

Kamp: Fara S. Martino

Excursiegebied: Kloog bij Monasteno di S. Martino

Datum: 30-04-2023

Aantal deelnemers: 6

Excursieleider: Ingrid Martin

Excursieduur: driekwart dag

Vervoer: auto

Onderwerp: planten, vogels

Waardering: 8

Route van kamp naar excursiegebied: ongeveer een half uur rijden naar Fara S. Martino. Aan het eind v.h. dorp staat een informatiebord (Colle Marino). Daar gingen we naar beneden naar een grote (bewaakte) parkeerplaats. Vandaaruit de kloof ingelopen (route H1), een heel stuk gelopen, zelfde weg terug. Landschappelijk erg mooi.

Sfeerverslag: Op goed geluk zijn we naar Fara S. Martino gereden, om daarvandaan een wandeling te gaan maken. Aan het eind van het plaatsje stond een informatiebord en er was een parkeerplaats. Het was een prachtige kloof om doorheen te lopen. Er waren metershoge wanden en er vlogen veel rotszwaluwen langs het makkelijk te lopen pad.

Het pas werd smaller en een beetje steiler. De kloof zat vaak in een wolk. We liepen dezelfde weg terug. Onderweg zagen we de purperorchis, wasbloem en een lathyrus.

Kamp: K01 Majella

Excursiegebied: Montenerodomo

Datum: 1-05-2023

Aantal deelnemers: 10

Excursieleider: Geert Jan

Excursieduur: driekwart dag

Vervoer: auto

Onderwerp: planten, vogels

Waardering:

Route van kamp naar excursiegebied: 10km Torricelli-Montenerodomo

Sfeerverslag: Met tien mensen startten we bij de ingang van het dorp. Er was een routebord, een waterautomaat, speeltuin en iets verderop een voetbalveld. We volgden rood-witte palen, de route was goed aangegeven. Het waren stevige klimmetjes, met prachtige hellingen met een variatie aan kleuren holwortel. Mooie uitzichten. Extra: VVV heeft boomstamtrapjes en stalen draden op lastige plaatsen aangelegd.

We waren dit jaar aan de vroege kant. Twee of drie weken later zou het veel bloemiger kunnen zijn.

Wandelen in de mist. Beeld Tineke Schwab

Kamp: Gargano/Majella

Excursiegebied: Majella, stadje Pennadomo

Datum: 2-05-2023

Aantal deelnemers: 4

Excursieleider: Jan Buijs

Excursieduur: halve dag

Vervoer: auto

Onderwerp:

Waardering: 7/8

Route van kamp naar excursiegebied: met auto via Torricella Pelegna, via de SP110 naar Pennadomo. Dat is een leuk stadje waar je goed kunt wandelen. Het ligt lager dan Torricella Peligna waardoor er andere vegetatie groeit. Het is vergelijkbaar met Fara San Martino, waar we ook op excursie zijn geweest.

Pennedome ligt dichterbij en is voor een korte excursie van een halve dag goed te doen. Het dorp is niet geheel bewoond, maar de staatjes ogen verzorgd, we zagen veel planten in potten. Het stadje staat geleund tegen een grote rots die je kunt beklimmen. Daarvandaan was er een mooi uitzicht alle kanten op, onder andere naar een stuwmeer. Je kunt rondom het stadje wandelen. Wandelingen worden aangegeven.

Sfeerverslag: In het stadje zagen we meerdere gekraagde roodstaarten. Langs de weg zagen we veel ferula, een gele schermbloemige.

Er is een wandelroute van Torricella Peligna naar Pennadomo die we niet hebben gelopen.

Kamp: Majella

Excursiegebied: Gamberale

Datum: 2-05-2023

Aantal deelnemers: 11

Excursieleider: Ingrid Martin

Excursieduur: halve dag

Vervoer: auto

Onderwerp: planten, vogels, insecten

Waardering: 7

Route van kamp naar excursiegebied: Via Monterodomo en Pizzoferato naar Gamberale 22km, half uur rijden. Daar konden we parkeren op het dorpsplein. Toen gingen we op zoek naar het begin van het pad, dat was aangegeven met een bordje. Het startpunt is tegenover de farmacie, pad M1 of M4. Het pad is goed begaanbaar. Maar gezien de vele regen nu wat modderig. Het pad loopt tussen weides door. De orchideeën stonden helaas nog niet of nauwelijks in de knop. Wel was er bloeiend handekenskruid.

Sfeerverslag: mooi landschap, glooiende heuvels en mooi zicht op het dorp. Omdat we pas een kwart van de route hadden afgelegd, besloten we terug te lopen naar het dorp. We liepen een stukje langs de verharde weg langs een beukenbos met hele andere vegetatie, o.a. gele anemoon en voorjaarslathyrus (zonder uitlopers). Daarna maakten vier mensen een stuk van de wandeling bij Montenerodomo, waar we oranje hommels zagen.

Voorjaarslathyrus. Beeld Maarten Costerus

De recreatieruimte op de camping in Majella biedt een welkome schuilmogelijkheid in tijden van regen. Hier eten we met z'n allen op zijn Italiaans, bereid door de campingeigenaar en zijn ijverige dochters. Beeld Tineke Schwab

De tent tegenover de recreatieruimte is ideaal om in te ontbijten. Beeld Tineke Schwab